

ЕРИК НУРШИН ИЗПИТВАНЕТО

Превод от руски: Мария Вандусиел, 1990

chitanka.info

Роботът интелигент Вася Петриков бе специалист екстра категория. Обикновено не го използвана за работи, които изискваха интелект, по-нисък от хиляда единици по скалата на Антасман. Вася за дреболии не пилееше силите си.

И затова, когато го извикаха при ректора на института, той разбра, че работата е сериозна.

Погледът на ректора бе замислен.

— Петриков, вие знаете, че от името на Научния съвет ми поръчаха да се обърна с молба към вас. Разбира се, можете да откажете, но никой не би се справил с проблема по-добре от вас.

„Игра на думи — помисли си Вася. — Няма такъв глупак, дето да откаже да изпълни молбата на научния съвет. Само това, че ти правят предложение вече е велика чест. Значи тебе, приятелче, те ценят!“

— Слушам ви — каза само Вася.

Той седеше пред ректора и слушаше внимателно и съсредоточено. Всяка фибра от тялото му пееше — не на всеки се падаше такова щастие. Работата беше сложна — на границата на интелектуалните му резерви.

Неотдавна в института е бил изобретен и изготвен опитен образец на ръчен правдотърсач. Идеята на изобретението всъщност бе проста.

Правдотърсачът се състоеше от микроминиатюрно абстрактно мислещо устройство. Информацията, която постъпваше от обекта на изследването, се предаваше в централната банка от данни, където се анализираха получените сведения. След това резултатите от анализа се изпращаха обратно на правдотърсача. При това връзката се осъществяваше не само в пространството с помощта на обикновени радиовълни, но и във времето посредством снопове от неутрино.

— Решено е изпитванията да се проведат в миналото — каза ректорът. — И по-точно в 1988 година.

„Но защо точно през тази година?“ — искаше да попита роботът Вася. Обаче той не случайно се смяташе за интелигент екстра класа и затова лесно се сдържа.

И все пак тази толкова ефирна и безобидна мисъл имаше почва под краката си. През 1988 г. се бе родил ректорът. Сега той бе над тристагодишен.

— И така, Петриков, ако вие сте съгласен... — ректорът тържествено произнесе думите.

Настъпи пауза. Петриков мълча петнадесет секунди (не му стигна търпението за повече) и изрече на един дъх: „Горд съм, че съм удостоен с високата чест, уважаеми ректоре!“

В ръката на ректора се появи малка кутийка.

— Връчвам ви този уникален уред — каза той като отвори кутийката. В нея лежеше обикновен кварцов часовник марка „Слава“.

Правдотърсачът се намираше именно в това незабележително часовниче, което впрочем никак не бе лишено от своите функции.

— Времето на часовника — забеляза ректорът, — с точност до десет наносекунди, съответствува на времето в тази местност, където вие ще проведете експеримента.

Вася взе часовника.

— Цялата необходима информация ще получите при трансвременния преход — каза ректорът, като го напътствуваше, и заведе Вася до висящата на стената огромна картина „Петър I разпитва царския син Алексей Петрович в Петерхоф“. Лявата ръка на монарха стискаше облегалката на креслото. С показалеца си ректорът натисна скрития в облегалката под ръката на царя бутон. Цар Петър дори не мигна. И е напълно разбираемо: цялото му внимание вече стотици години е съсредоточено към блудния син.

След натискането на бутона и двамата — царят и синът му, изчезнаха, но креслото остана да стои върху шахматния паркет. Роботът седна на мястото на царя, вдигна ръка за сбогом и натисна същия бутон. Картината с робота Вася се смали до размерите на обикновен пощенски плик, ректорът взе плика, пристъпи към масивното бюро от байцван дъб и повика секретарката.

— Моля ви, незабавно прехвърлете този плик в 1988 година.

Секретарката бързо изпълни молбата му, предаде плика в канцеларията на времето.

Така започна експериментът.

За да не задръстваме вниманието на читателите с излишна информация, ще се възползуваме от любезността на ректора, който великодушно предостави на наше разположение холографско кубче със сведения от изпитването на правдотърсача. Ще се спрем само на тези оскъдни съобщения, които са си разменяли роботът Вася и институтът.

„Телетаймограма.

Прехвърлянето завърши благополучно. Пликът с мене попадна в пощенската служба и бе доставен от пощальона в пощенската кутия на апартамента-явка. Там се и заселих под името Целанид Валидолкин.

Извърших първата контролна проверка. Влязох в местния гастроном и поисках да ми претеглят триста и двадесет грама салам «Синеградски». Продавачката ми претегли салама, стрелката на теглилката показваше точно триста и двадесет грама. Аз натиснах бутона на правдотърсача. Използувайки неговата информация, ѝ направих забележка: «Момиче, теглилката ви лъже със сто и седемнадесет грама. Претеглили сте ми по-малко салам.»

На това продавачката отвърна: «Отваряй си очите! Или си още махмурлия, нещастно пиянде!»

Аз казах: «Роботите интелигенти не пият.»

Симпатичното момиче продавачка продължи в същия дух: «Натряскал си се до козирката. Май одеколон си смукал! Я се изпарявай оттука, иначе ще извикам милиция!»

Аз казах: «Извикайте я.»

Извикаха я. Провериха ме. Не откриха алкохолно опиянение. След това по моя молба провериха теглилката. Тя действително лъжеше със сто и седемнадесет грама.

Много ми дожаля за момичето, но правдотърсачът не сгреши. Затова аз, като свидетел, подписах протокол за случилото се.

Роботът Вася“

„Телетаймограма. От института до Вася.

Радваме се, че първият резултат е бил положителен, макар и да се безпокоим да не би да сте нанесли психическа травма на продавачката. Непременно идете в магазина и се заинтересувайте. След това продължете експеримента.

Желаем успех. Ректорът“.

„Телетаймограма. От Вася.

На другия ден отидох в същия магазин. Момичето, както и преди, беше зад щанда, но вече се усмихваше и разговаряше приветливо с купувачите.

Вече исках да си тръгна, но някакъв купувач не застана на опашката, а отиде при директора на магазина. Влезе при него с празни ръце, а излезе с голям пакет. Когато вече бе на улицата, сложи в

багажника на леката си кола пакета и седна зад волана. Попитах го: «Кажете ми, моля ви се, какво има в пакета, който изнесохте от кабинета на директора?»

«Не е твоя работа, куче!» — каза той и натисна газта. Колата изчезна.

«Роботите не са кучета» — помислих и натиснах бутона на правдотърсача.

«В пакета — отговори правдотърсачът — имаше два сервилата, пет консерви с пресован солен хайвер, кутия с бонбони „Птиче мляко“ и три бутилки коняк „Наполеон“. И всичко това е закупено по нормални цени.»

«А кой е този човек?»

«Личният шофьор на кмета на града. Кметът на града е голям човек» — кратко съобщи правдотърсачът. След малко добави:

«Впрочем продуктите от пакета е трябвало да се продават на общо основание, но са ги продавали из под щанда.»

«Как се казва този голям човек?»

«Казва се Дибазол Валерианович Баралгинов» — съобщи часовникът «Слава».

Моля да ми разрешите да продължа експеримента.

Роботът Вася“.

„Телетаймограма.

Информацията, която ни предадохте, бе заложена в индикатора за риск. Стрелката излезе извън скалата. Мненията на членовете на Научния съвет се разделиха. Едни са «за», а други «против». Предлагаме ви да постъпите така както ви подсказва интелектът.

Стискам палци. Ректорът“.

„Телетаймограма. От Вася.

Реших да продължа експеримента.

Влязох в приемната на кмета.

Заместникът му не ме пусна. Каза, че за прием по лични въпроси има съответните часове и дни. Трябва да се запиша. Може би кметът ще ме приеме... след един-два месеца.

Аз му казах: «Въпросът ми не е личен.»

А заместникът ми отговори: «Всички казват, че въпросите не са лични. А като задълбаят, всеки нещо иска — това дай, онова направи.

Как не ви е срам, та нали Дибазол Валерианович е важен държавен деец. Не бива да му отвличат вниманието с глупости.»

«Това не са глупости — опитах се да възразя аз. — Изслушайте ме, ако обичате.»

Заместникът побеля от ярост и със свистящ шепот произнесе: «Незабавно напуснете помещението. Пречите ми да работя.»

Излязох. Пресметнах къде се намират прозорците на кабинета на кмета и като се издигнах на височината на третия етаж, влетях в отворения прозорец.

Кметът проучваше някакви документи. Затова не забелязаха по какъв начин се озовах пред него.

«Извинете, Дибазол Валерианович, може ли да ви попитам нещо?»

«М-да — Баралгинов вдигна глава и ме погледна. — Вие по каква работа сте тук?»

«Знаете ли, Дибазол Валерианович — започнах аз, — вашият личен шофьор, без да има никакво право, купи за вас в един магазин дефицитни продукти. Ето погледнете списъка. Тук всичко е изредено: от хайвера, до коняка.»

Кметът го прочете за двадесет секунди, а след това ме погледна:

«Извинете, вие да не сте от ОБХСС? Не? Тогава сте от Народен контрол? Не? Аха, значи вие сте дошли тук по собствена инициатива! Как сте посмели да ме отвличате от държавните работи и да ме пръскате с кал?»

След това извика заместника си, навика го заради това, че е дръзнал да пусне такъв «идиот, хулиган и екстремист» и нареди незабавно да ме задържат за хулигански постъпки.

Задържаха ме, макар че роботите интелигенти не хулиганствуват. Роботът Вася.“

Трите следващи телетаймограми бяха от института и съдържаха съвършено идентична информация. Затова ние възпроизвеждаме само една от тях:

„Вася! Съобщете вашето местонахождение. Къде изчезнахте? Какво се е случило?

Ректорът.“

И накрая последната телетаймограма.

Този път от робота интелигент:

„Възползвайки се от факта, че не съм пил, не съм хулиганствал и не съм нарушавал законите, аз самоволно напуснах мястото на моето задържане.

Експериментът продължава!

Роботът интелигент Петриков.“

Върху тази последна телетаймограма от ръката на ректора бе написано:

„Действува, та пушек се вдига!“

Ах, този старомоден ректор! Та нали знаеше, че роботите интелигенти не пушат.

Публикувано във вестник „Орбита“, брой 14/1990 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.